

DİL, ANLAM VE KATALOGLAMA

Hasan S. Keseroğlu
Kastamonu Üniversitesi
hasankeseroglu@gmail.com

AMAÇ VE KAPSAM

- Bilgi ve belge yönetimi alanında, özellikle de kataloglama yani niteleme, sınıflama, konu başlıkları, dizin kavramları ve yetke dizimi alanında
- Dilin bir *iletişim aracı* ve *dilbilgisi kuralları* bütünü *olma ötesinde*
- düşünce,
- kültür,
- mantık
- anlam
- olarak özelliklerini belirlemek; bilgi ve belge yönetimi alanında dilin yerini ,etkisini irdelemek.

AMAÇ VE KAPSAM

- Bilgiye erişim ve kataloglama işlemlerinde dil ve dilin önemi üstüne duyarlılığı arttırmak...
- Kaynak:
- Pakin, E. (1990) *Dil ve edebiyat alanı için Türkçe konu başlıkları listesi*. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.
- Arıkan, A. (2006) *Bilgi erişim sistemleri: bilgi erişimde dil sorunları*. İstanbul: Babil Yayınları.

- Kütüphaneler yazının bulunmasıyla ortaya çıkan kurumlardır. Yazının varlık nedeni dildir (Saussure, 2001, s.56).
- Sumer Gök Tanrısı Enlil'in "bela"sı, Tevrat'ta(Yaratılış10) Tanrı'nın insanlara kızması "çok dilliliği".
- Mezopotamya'da diller arası sözlükler ve birden çok dilde yazılmış (Rosetta taşı gibi) metinler.
- Başlangıçta varlık ile dil, sözcük ile anlam birbirinden ayrılmaz. Örneğin mitolojik görüşe göre her nesnenin özü adında saklıdır (Akarsu, 1998, s.15). Ong (1995, s. 47) İbranice *dabar* sözcüğünün hem *sözcük* hem de *olay* anlamına geldiğini, ilkel toplumlarda dilin yalnız düşünceyi değil bir tür eylemi de ifade ettiğini belirtir.

- İnsan düşünen bir varlıktır. Düşünmek, zihinde bir dil oluşturmaktır. Platon'un deyiimiyle düşünmek insanın içinde sessizce konuşmasıdır (Soykan, 2013, s.144).
- Eskiçağ'da “**zoon logon ekhon = İnsan konuşan varlıktır**” yaklaşımında logon, logos'la ilgilidir. Logos kavramı da iki anlamı taşır içinde: Logos bir yandan **söz** demektir, **dil** demektir, öbür yandan **düşünce**, **akıl** demektir. Logos kavramında dil ve düşünce içiçedir (Akarsu, 1998, s.36). Humboldt'a göre dil düşüncenin gerçekleşmesi koşuludur (Akarsu, 1998, s.38).
- Çin'de İ.Ö. 1 ve 2. yüzyıllarda yakılan kitapların ezberde kalanlarla yeniden yazılması konusundaki girişimlerle İ.S. 2 ve 3'üncü yüzyıllarda dil-anlam ilişkisine ilişkin kuramlar ortaya çıkarmıştır (Chiang, 2016, s.50-51).
- Homeros. *İlyada* ile *Odessia*. İskenderiye'de Filoloji.
- Kutadgu Bilig'de bilginin dil olduğu, dil ile yapıldığı (Yusuf, 1943).

DİL NEDİR?

- Aksan (1979, 1.c, s.55) dili, “düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir” ...Ayrıca dilin toplumsal bir olgu olduğunu, bir toplumun ulus olmasının dile bağlı olduğunu ve doğal olarak da kültürün belkemiği olduğunu belirtir (Aksan, 1979, 1.c, s.64).
- Saussure (2001, s.45) dil “kavramları belirten göstergeler dizgesi”
 - (Yusuf, 1943).
- Porzig (1985, s.5) dili gelenek, kültür ve akıl olarak betimler.

DİL NEDİR?

- Türkçe Sözlük (2017) İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için sözcüklerle ya da işaretlerle yaptıkları anlaşma biçiminde açıklamaktadır.
- Lampe (1998, s.127) dili kültürle birlikte açıklar. **İnsan kültürüne bağlılığından dolayı algıladığı ya da duyumsadığını değil dilin kendisine algılattığı ve duyumsattığını düşünür.** İnsan dili kapsamlı olarak kavradığında dil insanı büsbütün çevrelemiş ve kuşatmıştır. Dil insanın dünyayı bilmesini biçimlendirir ve insana dünyaya kendi bakış açısıyla, kültüre özgü bakış açısıyla sunar. Düşünceler özgür değil kültüre bağlıdır!

DİL NEDİR?

- Nermi Uygur (1997, s.89) da “Neleri düşüneceğimizi, daha biz düşünmeden önce ortaklaşa dilimiz düşünmüştür. Aslında **neyi, nasıl düşüneceğimi bana dilim buyurur**. Düşünme yazgım dilimdir. Düşünmenin aktığı yol dilimin çizdiği yoldur” demektedir.
- Durkheim’a (aktaran Tunçdoğan ve Vardar, 1969, s.24) göre dil, kendini konuşan kişilerin her birinden bağımsızdır. Hiç kimse dili kendi başına değiştiremez ve kullanımdaki her kişisel sapma tepki alır.

DİL NEDİR?

- Gadamer dil ile ilgili değerlendirmelerinin sonucunda, **gelenegin, bizim ustalaşmayı öğrendiğimiz bir süreç olmayıp, içerisinde yaşadığımız, bize aktarılmış dil olduğu fikrine ulaşmaktadır**” (İspir, 2015, s.85).
- Yukarıdaki tanımlar ışığında *dili, duygu, düşünce, kültür, toplum, ulus, anlam, mantık, düşünce, bilgi, iletişim, gelenek, akıl ışığında ve içinde yönlendirip, biçimleyen, aktaran karmaşık bir dizge biçiminde tanımlayabilir, düşüncelerimizin de dile bağımlı olduğunu söyleyebiliriz.*

DİL NEDİR?

- Herkes için geçerli bir özellik olarak dil, kişinin düşüncesini biçimleyip, belirleyendir.
- Başka bir dilden kopyalanıp yapıştırılan ya da çevrilerek verilen bir konu başlığı ya da anahtar sözcük, terim hiçbir zaman verilmek isteneni tam olarak karşılamayacaktır.
- Zengin
- Demokrasi
- Hukuk Devleti

- Dil ve kültür bağı, içiçeliği, birbirinden ayrılmazlığı; birisi ele alındığında öbürünü çağrıştırmaması bu yüzdendir. Dili kurup, besleyen ve geliştiren kültür, kültürü geliştiren öğelerden birisi de dildir. Bir yabancı dili öğrenirken aynı zamanda öğrendiğimiz dilin yaşadığı kültürüdür.
- Fransızca “*excusez moi*”sı ile “*pardon*”
- Her dilin oluşum koşulları, bu dilleri konuşan insanların yaşam biçimleri birbirinden ayırımıdır (Soykan, 2013, s.142). Bu ayırım yalnız farklı dilleri değil farklı kültürleri de yaratır.

DİLDE KAVRAMSAL DEĞİŞİM

- Dildeki değişim kültürel yapıyla bağlantılıdır,
- Sözcükler anlamsal içerikleri zamanla daralıp, genişler.
- Örneğin Fransız yazar Pierre Corneille'in (1606-1684) yapıtlarında aşk kavramı
- Antoine Furetie'nin (1690) verdiği "amour" tanımı
- **17. yüzyıl Fransasında aşk "erkeksi ve kadınsı" olarak verilirken; günümüz Fransızcasında "kadınsı" artık kullanılmamaktadır** (Labbé, 2005, s.336).

KAVRAMSAL DEĞİŞİM

- Bilim alanında “Sözcük kavramın adı kavram da sözcüğe verilen anlamdır. Kavram ilişkin olduğu sözcüğün adlandırdığı nesne türünde belirlediğimiz özelliklerin değişikliğe uğramasına, ya da bazı **yeni özelliklerin bulunmasına koşut olarak az veya çok değişebileceği gibi, zamanla açık seçikliğini de kaybedebilir**” (Yıldırım, 2016, s.70-71)
- Örneğin Library of Congress konu başlıklarında düzenli değişimler yapılmakta, dermeye uygulamakta ve bu değişimi konu başlıkları listesinde düzenli olarak vermektedir. (4.000-7.000 arası).

- Bilgi ve belge yönetimi alanında kaynak yapıt bir dil ürünü olarak özgün dildeki kültürel özelliklerle çevrelidir.
- Dil, o dili konuşan toplumun kültürünü yansıtan bir ayna, o kültürün düşünüş biçimini, dünyayı algılayışını belirleyen belki de en önemli etken, toplum içi ve toplumlar arası ilişkilerin önkoşulu olarak belirlemektedir” (İşisağ, 2017, s.191).

DİL VE SEMBOL

- İster sınıflama ister bilginin özelliğini tartışalım hepsi dile dayalı ve dil ile ortaya konmaktadır. Sınıflama sistemi olarak DOS ya da KKS sistemi sembollerde dili ifade eder. Bu konuya Wang Bi'nin yaklaşımıyla bakabiliriz: "...Dil (sözcük), sembole; sembol ise anlama ulaştırır... "Dil"den yola çıkılarak "sembol"e, "sembol"den hareketle de "anlam"a ulaşmak esastır.... "Dil (sözcük), Sembolü açıklayandır". "Anlamı" temsil etmek için "sembol" kullanılırken, "sembol"ü ifade etmek için "dil (sözcük)" kullanılmaktadır.." (Chiang, 2016, s.48-49).

DİL ESKİR VE ÜZER

- Dillerin anlamsal zeminleri, değişken bir yapıdadır ve sözcük dağarcığını sadece sosyal ya da kültürel öğeler etkilemez. Doğa olayları, çevresel etmenler ve temel gereksinimler gibi öğelerde önemli bir paya sahiptir.
- “hava bedava, su bedava, sudan ucuz ne var?”
- küresel ısınma, hava kirliliği ve yaşanan kuraklıklar nedeniyle çok yakın bir zamanda
- “sudan ve havadan pahalı ne var?” gibi sözlere bırakması

DİL CANLIDIR

- Dil canlıdır.
- Daralır ve genişler.
- Eskir
- Yenilenir
- Ürer
- Uydurulur
- Bilgi ve belge yönetimi alanı bu durumu sürekli yaşar. Bu nedenle sözcük/terimleri izlemek ve uygun olanı kullanmak, değiştirmek zorundadır.

- Dilin mantıkla bağı ve özellikleri konusunda çok değişik ama bir noktada birleşen yaklaşımlar bulunmaktadır. Ortak nokta, dil bir mantıksal yapı üstüne kurulur ve mantık olarak bütün bilim alanlarının (doğa, formel, sosyal ve insan bilimleri) hipotezinden yöntemine katkı sağlar. Ayrıca dilin mantıkla ilişkisi anlam bağıını ortaya koyar. “Her dil düpedüz bir mantık alanıdır. Bir dildeki her yapıt, her deyim de o dilin bir kuruluşuyla mantıklı ve anlamlıdır; değilse, mantıksız ve anlamsızdır. Dil kuralları, dile özgü anlam ile mantığın belirleyicileridir” (Uygur, 1997, s.59).

- Örneğin İngilizcede “a friend of Ali’s” (“Ali’nin bir arkadaşı”) derken, “Ali” İngilizcede ikinci, Türkçede birinci sıradadır.
- Bir yazıda İstanbul sözcüğünün çok geçmesi
- Bir yazı içinde sık kullanılan sözcükleri arama ve bunun sonucu olarak **metnin içerdiği bilgiye erişme yöntemi bükümlü diller için uygulanabilir bir yöntemdir. Türkçe gibi bitişken / eklemlili dillerde yazının konusunu belirlemek için aynı yöntemi kullanmak oldukça zordur.**

DİL VE MANTIK

- Örneğin "göz" ile ilgili bir araştırma yaptığımızda
- "göz = Eye
- Gözlük = Glass
- Gözlükçü = Optometrist = Lens maker
- gözlükçülük = Opticienry
- Gözcü = Spotter, Observer
- Gözlem = Observetion; Investigation“

Benzer bir araştırmayı İngilizce için yaptığımızda aranana erişim kolayken Türkçede zordur.

- Özellikle bitişken dillerde yazılmış metinlerde *bilgiye erişim amaçlı geliştirilecek çalışmalara katılacak olanların dilin biçim bilimsel özelliklerini bilmeleri gerekir.*

- Bilgiye erişim konusunda çalışmak isteyenler anlambilim içinde, dile ilişkin tüm özellikleri bilmek durumundadır.
- Türkçede ki “yağmur yağıyor” örneğine bakarak şunu açıkça ortaya koyabiliriz: ne Almancada ne de İngilizcede, bir sözcük hem özne hem yüklem olarak birlikte kullanılamaz. Örneğin İngilizcede “It rains” (Almancada “Es regnet”) yerine “The rain rains” (Alm.“Das Regnen regnet”) denmez (Soykan, 2013, 147). Ama bu özellik Türkçede bulunmaktadır: Yağmur yağıyor.

- “Dilce düzenlemeler çoğun yaşama gereksemelerinin, bunlara ilişkin sorulara verilen yanıt denemelerinin, dünyadaki çokça pratik uzanırların hem koşulu hem de ürünüdür. Böylece dil dünyayı kavrayışıdır. **Yadsınamayan bir doğru varsa, bu kavrayışın dilden dile *değiştiğidir***. Dünyadaki bir gerçeklik bölgesinde bir dilin “var” dediğı, “varettiğı” bir düzen, başka bir dilinkiyle özdeş değildir. Örneğın Almancanın hayvan-dünyası *Haustier, Tier, Vogel, Fisch* ve *Wurm* türlerine ayrılır. Hayvan deyince anadilinde düşünen bir alman ya evcil bir hayvanı, ya yırtıcı kuşları, ya kuşları, ya balıkları, ya da kurt, yerkurdu çeşidinden sürüngenleri anlar.

- “Sözünü ettiği her hayvanı bu sınıflardan birine yerleştirmeye eğilimlidir. ... Oysa günümüzde Türkler için varlığın hayvan bölgesi daha çok *hayvan, böcek, kuş, balık* diye dört çeşittir. Türk’ün hayvan kavramıyla ilgili belirtmeleri bu dört doğrultudan birine girer. Türk için hayvan sözcüğü, hangisi olursa olsun genel olarak hayvanları bildirmiyorsa; böcek, kuş, balık olmayan bütün hayvanları gösterir. Alman ise yırtıcı hayvanla evcil olan hayvan arasında kökten bir ayrılık gözetir. Buna karşılık Türkçede *böcek* diye adlandırılan “hayvan” ya da “hayvancık” (Tierchen) deyip geçer Alman” (Uygur, 1997, s.86).

- Bu ayrımı aynı dili kullanan ayrı ülkelerde de belirleyebiliriz.
- Holley (2007, s.30) Kanada ile Amerika Birleşik Devletleri'nin değişik etnik topluluklardan oluşan, her ikisinin de federal birer devlet olmasına ve kullandıkları dillerin (Kanada iki dillidir) aynı olmasına karşın, kullandıkları dilde “**yazım ve anlam**” ayrımını bulunduğunu belirlemektedir.

- Buna bağlı olarak da kullandıkları *konu başlıkları* (terimler) açısından ciddi bir ayırımı dile getirmektedir. Holley'e göre dilsel ve konusal ayırımın temelinde Kanada'nın toplumsal özelliği bulunmaktadır.
- Kanada 2 ayırlı kurucu halk, 3 yerli topluluk, iki resmi dil ve pek çok etnik kökenden çok kültürlü bir toplum olduğu; bilgiye erişimde de Kanada'nın toplumsal yapısı ve gelişmesine uygun olarak biricik ve zgnlğine uygun terimlerin olması gerektiği belirtilir (Holley, 2007, s.31). Kongre Kütüphanesi Konu Başlıkları (LCSH) listesine belirlenen özellikler doğrultusunda eklemelerin, değişikliklerin yapıldığı açıklanır.

- Ayırımılı dillerde aynı mantığı bekleyemeyiz.
- Aynı kavram başka dillerde çağrışım ve mantık olarak aynı olmayabilir.
- Dillerin özellikleri (Bitişken, bükümlü) bilgiye erişimde birbirinden oldukça ayırımılı mantıksal özelliklerle donanmıştır.
- Günümüz bilgi erişimi, bilgisayar yapay dil mantığı bükümlü dillere bağlı geliştirilmiştir.
- “Ayrı ayrı dillerin sözcükleri aynı kavramı gösterebilirler bile, hiçbir zaman gerçek eşanlamlı değildirler.” Wilhelm von Humboldt

- Grünberg, (1970, s.35) anlam'ı yalnız dilsel ifadeler için kullanabileceğimizi, dil-dışı nesnelere anlamından söz edemeyeceğimizi belirtir.
- *...Habermas'a göre anlam; dile, tümce ile nesne arasındaki ilişki bağlamında yaklaşılması, yani bir tümcenin onun doğruluk koşulları tarafından belirleniyor olması dil üzerine yapılan ve yalnız dilde varolan, dilsel ifadelerin geçerliliğine bağlı olan bir durum ve dili kullanan kimse dildeki anlamı ifade etmek ve onaylamakla kalıyor* (Timur,2008:158-159'dan aktaran İspir, 2015, s.78-79).

- “Yağmur yağdı, yollar ıslandı” tümcesini anlamak, betimlenen durumu göz önüne getirmekle olur.
- Ama “*Deney yargılarının hepsi sentetiktir.*” Kant’ın bu tümcesi, hiçbir nesne durumunu betimlemez, zihnimizde hiçbir tasarım uyandırmaz: Bu tümceyi nasıl anlarız?
- Bunun için ilkin tümcede geçen “deney yargıları” ve “sentetik” deyimlerinin ne demek olduğunu, yani onların tanımlarını bilmek gerekir. Tanımlar da yine nesne durumlarını betimleyen tümceler olmayacak; onların içinde geçecek yeni kavramların tanımlarını da vermek gerekecektir. (Soykan, 2013, s.145).

- Örneğin Wang Bi'ye göre anlamak ve yorumlamak için iki tür yöntem vardır. Bunlar “yazar” ve “okur” açısından değerlendirmelerden oluşmaktadır. Yazarın ifade süreci açısından bakıldığında, önce yazarın kalbinde ya da aklında bir duygu ya da düşünce belirmiştir; yazar bunu ifade etmek için bir sembol kullanır; semboller ise dil (sözcük) sayesinde aktarılır. Bu sıralama, anlam-sembol-dil yönünde biçimlenir.

Anlam; temel özdür, sembol ve dil ise onu ifade eden araçlardır

(varlıklardır) ve anlamdan doğarlar (Lin, 1988, s. 78'den aktaran Chiang, 2016, s.50-51).

DİL, ANLAM VE KÜTÜPHANECİ

- Bilgiyi çözümleyen bilgi uzmanı/kütüphaneci, bir yapıtı ele aldığında doğal olarak bir yazar ve okurun konumu ve durumunda değildir.
- Bilgiye erişim açısından temel görevi sorumlu ve emeği geçenleri belirleyip, doğru yazmak,
- Yapıt adını doğru biçimde belirlemek,
- Yapıtın içeriği, konusu, disiplini ve kapsamı açısından anlamak, bilgi merkezinin amaçlarına uygun (sınıflama sistemleri içinde) sembolü vermek
- Konusunu, konu başlığı ya da dizin kavramı olarak yapıtın içeriğini terimlerle yeniden adlandırmaktır.

DİL, ANLAM VE KÜTÜPHANECİ

- Bilgi uzmanı yapıtın içeriğini anlayıp konusal erişim sağlanması için yeni terimlerle yeniden adlandırıp, anlamlandıran kişidir. Bütün bu işlemleri dilde “yorumlayan” konumundadır.

GİRİŞ ÖĞESİ

- Sorumlu ve emeği geçen(ler)i
- Örneğin Mevlana, ya da Mevlana Celaleddin Rumi adlı yazarı “Celaleddin Rumi, Mevlana” biçiminde,
- Yaşar Kemal’i olduğu gibi yazarken, Kemal Sadık Göğeli’yi de Yaşar Kemal biçiminde yazarız.
- Ama Orhan Pamuk yazılırken **Pamuk, Orhan** diye yazılacaktır.
- Burada Türkiye’nin özel durumu önplandadır. 21 Haziran 1934 Soyadı Yasası ile birlikte kişi adlarının yazılışı da değişmiştir.

GİRİŞ ÖĞESİ

- Yabancı yazarlarda
- *Simone de Beauvoir* (Fransız): *Beauvoir, Simone de, Augustus de Margon* (İngiliz): *De Margon, Augustus*
- Ne tür bir ad olursa ana dilde verilir:
- **Tchaikovsky =Çaykovski;**
- **Tcheckhov = Çehov.**

YAPIT ADI

- Eldeki yapıtın adını doğru, *başka yapıt adı bilgisi, seğenek, koşut adı* bilgilerinin belirlenmesi anlamında kaynağa bağlı dzenlenir.
- “**ya da**”, “**yahut**”, “**veya**”, ingilizce “**or**”, Fransızca “**ou**”, almanca “**oder**” bağlacı ardından gelen adı seğenek yapıt adı olarak almak: **Vatan Yahut, Silistre**”, “**Emil ya da, Eğitim**” gibi.
- Yapıt adının başka dilde verilmesi durumunda da başka dildeki adın bir erişim ucu olarak yazılması konusundaki koşulları karşılıyorsa bu ad da yazılmaktadır.

- Yapıtın disiplini, konusu ve konunun hangi açılardan ele alındığını anlamayı gerektirir. İçinde birçok zorluk taşıyan bu aşamada en temel yaklaşım yazar(lar)ın bakış açısı ve yaklaşımıdır.
- Yapıt adı Orta Doğu'dur ama yapıt
- Orta Doğu tarihini, siyasetini, terör, din ve din savaşlarını, hukuksal yapısını, İslâmiyet, Musevilik ya da Hıristiyanlık açısından birisini öne çıkarabilir.
- Kütüphanecinin sorumluluğu yapıtın içeriğini **doğru anlamak**, uygun disiplin içinde yerini belirlemektir.

- Özgün DOS değil, Türkçeye uyarlanarak çevrilen 20. Basımında Ermenistan konusunu ele alırsak aynen şu biçimde geçmektedir:
- **Dizin**'de:
- Ermenistan Eski T-3955
- Ermenistan T-479.2 Sovyet Ermenistanı (Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti)
- Tabloda ise *Ermenistan ile ilgili kapsamlı eserleri – 5662*'de sınıflayın (Dewey, 1993, 1.c. s.75)
- -5662 Doğu Anadolu'nun Kuzey Batı Kesimi. Keban Barajı Gölü'nü, Munzur Dağı'nı, Tohma Suyu'nu burada sınıflayın (Dewey, 1993, 1.c. s.118) denmektedir.

- Başka bir söyleyişle dil düşüncenin aynası olarak, simgelerle karşımıza çıkmaktadır. Bu durumda ulusal yaklaşımı gözönünde tutulacak ve DOS'un kullanılması sürdürülecekse devlet (hükümetler değil) politikasıyla yapıyı kendi yapısına uygun biçimde uyarlayacak bir eşgüdüm merkezi ve uzmanlara gereksinimimiz bulunmaktadır.

SINIFLAMA VE ANLAM

- “İnsanın bütün yaşamı, temelde, içinde yer aldığı dünyayı kavramak, yorumlamak ve yeniden anlamlandırmakla geçer...İnsan çevresindeki varlık, nesne ve şeylerin, değişik düzeyde oluşturduğu ilişkiler ağını anlamlandırırken, temelde bir *sınıflandırma* eylemini gerçekleştirir. Sınıflandırma, varlık, nesne ve şeyleri oluşturan anlamlı ilişkilerdeki belirleyici, ayrıca nitelikleri dizgesel ya da yöntemli bir biçimde çeşitli bölümlere, altbölümlere ayırmak, dağıtmak demektir...Sınıflandırma, dünyayı anlamının, anlamlandırmanın temel, derin ve evrensel yapısını yakalama yoludur” (Rifat, 1993, ss.10-11)

KONU BAŞLIKLARI

1. Eldeki yapıtın konusunu kavramlarla açıklar. Dil kullanımını.
 - Eldeki yapıtın konusunun kavramlarla belirlenmesi, olası arama yaklaşımlarına uygun düşmesinin sağlanması olmalıdır.
 - Bu kütüphanecinin “**anlama**” ve “**yorumlama**” görevini ortaya koyar.
 - Anlamada genel konu, altkonu altındaki disiplin(ler) ve disiplin(ler)in hangi açılardan ele alındığı belirlenir.
 - Yorumlama elbette öncelikle kişiye bağlıdır ama yapılan yorumun kaynak yapıtla uyumu, onun içerikteki yaklaşımını karşılayacak özellikte olması beklenir.
 - Bireysel tutumla yaklaşım ve yorum.
 - Eldeki yetke listeye uyumu ya da uyumsuzluğu belirlenmelidir.

KONU BAŞLIKLARI

- Pakin (Haykin'den aktaran Pakin, 1990, s.15), konu başlıkları saptanırken uyulması gereken ilkeler başlığı altında, **Yabancı Dil Kullanmama İlkesi**'ni “*Ayrı tutulması gereken iki konu vardır. Bunlardan biri, bir kavramın o kültüre yabancı olması dolayısıyla ulusal dille ifade edilmemesidir. Diğeri ise bilimsel terimlerin, kavrama daha açıklık getirdiği durumlardır. Doğal olarak, bir dilin kelime hazinesine girmiş yerleşmiş olan yabancı terimler o dilden sayılabilirler*” demektedir. Ayrıca, konu başlıkları konusundaki eleştirilerde, kullanılan terimlerin kişilerin yaşadığı toplum, coğrafya, sosyal ve kültürel duruma göre değişebileceğini (Pakin, 1990, s.25) vurgular.

KONU BAŞLIKLARI

- Konu başlıklarının dünyadaki en büyük yetkesi durumundaki Kongre Kütüphanesi her yıl (Library, 1992, s.vii) 5000 ile 7000 arasında yeni başlık eklediklerini bildirmektedir. Bu terimlerin pek çoğu daha önce kullanılan terimlerin değişmesi ya da eklenmesiyle oluşmaktadır. Kongre Kütüphanesinin değişen terimleri (Library, 1992, s.xxx) verdiği listesinde bir kütüphanemizde hem değişen hem de değişmeyen birlikte verildiğini görüyoruz.

- Civilization, Occidental. 11
- Civilization, Western. 104

KONU BAŞLIKLARI

Kanada ile ABD (Kuzey Amerika)'nın; Kongre Kütüphanesi Sınıflama sistemi yanında konu başlıklarında da dil'e (aynı dil konuşulmasına karşın) bağlı değişiklikler yapılmıştır. Aynı dili kullanan komşu iki ayrı ülke “**yazım ve anlam**” açısından kullanılan terimlerde uyuşmamaktadır.

Bunu anlamak bile konu başlıkları konusunda kes, kopyala, yapıştır anlayışının ne kadar havada kaldığını görmek, gerçekçilikten uzak ve düşünmeden yapılan bir eylem olduğunu anlamak açısından önemlidir. Konuyu bütünüyle kavramak ve bu bildirinin amacına ulaşması açısından da önemlidir.

KONU BAŞLIKLARI

- Malezya İslâm Üniversitesi (Islamic University of Malaysia) iki dilde konu başlıkları üretmektedir.
- Kongre Kütüphanesinin İslâm dini ve Arapçaya ilişkin çok az terim içermesinden dolayı, İslâm Üniversitesi Kütüphanesinde kendi ürettikleri terimler kullanılmaktadır (Kaba, 2002, s.207).
- Ancak ABD’de İspanyolca ile konu başlığı verme konusunda çok yavaş ve isteksiz davranıldığını (Creider, 2003, s.88) da göz ardı edemeyiz.

KONU BAŞLIKLARI VE YABANCI DİL

- Bütün bu açıklamalar ışığında Türkiye'de, özellikle ve yalnız İngilizce konu başlığı vermek, İngilizce konu başlıkları verilince daha başarılı olduğunu düşünmek gibi anlaşılması zor, dahası bilinçsiz bir tutum görölmektedir.
- Bu durum evrensel olanı kucaklamak değil tam tersine bulunduğu kültür, düşünce, dil, mantık ve anlamı, başka bir söyleyişle de kendini evrensele kapatmak demektir.

KONU BAŞLIKLARI VE YABANCI DİL

- Daha ileri giderek, vergisiyle sağlanan kaynaklar yabancı ülke dil ve kültürü adına işlenmektedir (?) diyebiliriz.
- Bilimin dili İngilizce demek bilimin yöntem olduğunu, yöntemin dille kurulduğunu bilmemek ve İngilizce konuşulan ülkeler için geçerli olduğunu anlamamış olmaktır, diye düşünüyorum.

KONU BAŞLIKLARI

- Brezilya'daki bilgi ve bilgi örgütlenmesi/düzenlenmesi tarihsel olarak kuramsal dilbilimden etkilenir. Gelişmeye katkı sağladığı belirtilir.
- Dil kuramlarınının metin ve söylem çözümlemesine uygulanmasıyla sonuçlanan belge çözümleme alanında birçok araştırma yapılmıştır. Bu tür çalışmaların amacı, belge çözümleme ve dizinleme işlemleri için kavramsal ve yöntemsel öğeleri sağlamaktır. Belge çözümleme kuramındaki pek çok ilerleme, özellikle belge çözümlemenin aşamaları açısından, belgesel dillerde okumadan sunuma kadar, son on yılda başarılmıştır (Almedia, 2012, s.204-205).

KONU BAŞLIKLARI

- Konu başlıkları küçük kütüphaneler için Sears' Konu Başlıkları (Sears' Subject Headings) listesi,
- ikincisi de Kongre Kütüphanesi Konu Başlıkları (Library of Congress Subject Headings) listesidir.
- Arıkan (2006, s.53) deyiŐiyle, “dikkat edilmesi gereken nokta, bu standart listelerinin bir konu başlıkları yetke dizini gibi kullanılamayacağı, bu listelerden sadece konu başlıkları yetke dizinlerinin türetilebileceğidir. Öte yandan, her iki listenin de İngilizce olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Zira, yabancı dildeki konu baŐlıklarını kullanmak, hem kütüphaneci hem de kullanıcı için oldukça zor ve zahmetli bir iŐtir. Bu terimleri çevirerek kullanmak ise, terimler arası ilişkiler ve kapsamlar, diller arasında farklılıklar gösterebileceğinden, neredeyse imkansızdır”.

SONUÇ

- Dil, düşüncenin sınırlarını çizen, doğal olarak da kişiyi biçimleyip yönlendiren bir olgudur.
- Yetiştığımız çevre, toplumsal, ekonomik yapı, eğitim, kültür kullandığımız dil, dilin anlam ve mantığı ile bütünlük oluşturur.
- Bilgi ve belge yönetimi açısından dil yaşamsal bir anlam taşımaktadır:

SONUÇ

- Kütüphaneci işini dil ile anlayıp, dil ile yapar.
- Kullandığı dil ona bir sorumluluk yükler.
- Öncelikle dile geleni anlamak, anladığını yeniden adlandırmak temel görevidir.
- Yeniden adlandırmak dili, dilin öncelik ve özelliklerini doğru ve yerinde kullanmayı gerektirir. Değişik kütüphanelerde değişik konu başlıkları verilen aynı kitap ulusal düzeyde bir konu başlıkları yetke dizimi oluşturmamızı gerektirmektedir.